

Aktiv inspirasjon

Strategi for idrettens rolle
for et fysisk aktivt samfunn

NORGES
IDRETTSFORBUND

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
Oktober 2014

Innledning

Norges idrettsforbund er en medlemsorganisasjon, som tilbyr varierte idrettsaktiviteter med folkehelse som konsekvens. Den daglige virksomheten i 11 600 idrettslag over hele landet for over to millioner medlemskap, er og vil være organisasjonens viktigste bidrag til folkehelsen.

Idretten er med vår daglige aktivitet en viktig folkehelseaktør i det norske samfunnet.

I visjonen ”*Idrettsglede for alle*” ligger det en ambisjon om å få flere til å drive idrett, til å oppleve gleden og fellesskapet som idretten kan gi. Deltakelse i idrettens fellesskap gjennom aktiv idrett eller som engasjert frivillig har en definitiv egenverdi viktige for idrettsbevegelsen og samfunnet enn de effektene deltakelsen gir.

Befolkningen i Norge er mindre fysisk aktive enn tidligere, og mindre aktive enn den burde være i et helseperspektiv. Norsk idrett ønsker å tilby mer og bedre aktivitet for flere gjennom sin egen organisasjon, men ønsker samtidig å bidra til og spille en rolle for et mer fysisk aktivt samfunn. I dette ligger det også et ønske om å bruke idrettens muligheter til å skape varige samfunnsendringer samtidig som organisasjonens egenverdi blir opprettholdt.

Denne strategien har som intensjon å være et rammeverk for tiltak som ikke er rettet mot idrettslagenes nåværendemedlemmer. Den gir anbefalinger for strategiske grep og konkrete konsepter som kan være anvendbare i dette arbeidet, og er førende for handlingsplaner for folkehelsearbeid fra de forskjellige organisasjonsledd. Strategien bygger på tre innsatsområder med underliggende mål, og beskriver konkrete konsepter og tiltak som gir resultater og har vist seg bærekraftige over tid.

Strategien må ses i sammenheng med det innsiktsdokumentet som er laget som bakgrunn og som ble diskutert på ledermøtet i 2014.

Idrettens rolle for et fysisk aktivt samfunn er forankret i Stortingsmelding nr 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*, Stortingsmelding nr 34 (2012-2013) *Folkehelsemeldingen* og i Idrettspolitisk dokument 2011-2015.

For at denne strategien skal få størst mulig gjennomslag og relevans, bør hvert organisasjonsledd diskutere den på egnet nivå i egen organisasjon. Målet må være å operasjonalisere og involvere på de områder og på det nivå som det enkelte organisasjonsledd selv finner formålstjenlig. Enkelte deler av denne strategien vil være anvendbar for noen organisasjonsledd, andre vil finne relevans for egen eller ønsket aktivitet innenfor andre områder.

På denne måten blir strategien dynamisk og anvendbar.

Innsatsområde1

Påvirke til et mer fysisk aktivt samfunn:

Idrettsorganisasjonen har kun ansvar for egne medlemmer, men det vil være uklokt å se bort fra de forventningene som gjør seg gjeldende om at idretten kan spille en sterkere rolle i å skape et mer fysisk aktivt samfunn. Dette innsatsområdet handler om å tydeliggjøre og styrke arbeidet med å påvirke til strukturelle endringer som styrker forutsetningene for en fysisk aktiv livsstil - nasjonalt, regionalt og lokalt - til beste for både samfunnet og idretten.

Dette innsatsområdet gir retning til arbeidet om å påvirke til offentlig tilrettelegging for økt fysisk aktivitet utover det å legge til rette for idrett. Av dette følger at det er idrettens egen oppgave å påvirke til bedre rammevilkår for idrettsbevegelsen og at det, for eksempel når det gjelder å legge til rette for anleggsutbygging, vil være overlappende formål.

Om samfunnet ønsker å hente ut helsegevinstene ved fysisk aktivitet, må det legges til rette for et aktivitetsvennlig samfunn.

I dette arbeidet er det naturlig at idretten samarbeider med organisasjoner, institusjoner og andre aktører som har sammenfallende mål som oss. Det fremstår som en nasjonal utfordring å møte helseutfordringene gjennom en bred samfunnsallianse, og ikke søke å løse dette gjennom løsrevne enkelttiltak. Idretten er ikke alene om å bidra til økt fysisk aktivitet i samfunnet og kan styrke saken gjennom aktivt samarbeid.

Idretten skal jobbe politisk overfor alle forvaltningsnivå for å påvirke til offentlig tilrettelegging for en fysisk aktiv hverdag. Det handler om å få politiske vedtak som gir lover og forskrifter som sikrer bedre rammevilkår for både idrett og fysisk aktivitet. Det må være et planmessig arbeid for flere idrettsanlegg over hele landet, men det kan også være jobbing for strukturelle tiltak som stier, sykkelveier, skiløyper og andre anlegg.

Mål

1. *Å øke bevissthet og kompetanse i organisasjonen om politikk og idrettspolitikk som fremmer et fysisk aktivt samfunn gjennom å:*

- etablere et administrativt utvalg fra særforbund, idrettskretser og NIF som diskuterer aktuelle idrettspolitiske saker og aktuelle idrettssaker i politikken innen dette temaet, for å skape eierskap i idretten om engasjementet for et fysisk aktivt samfunn¹
- skolere særforbund og idrettskretser i påvirkningsarbeid og myndighetskontakt knyttet til fysisk aktivitet
- kartlegge aktuelle samarbeidspartnere i det politiske påvirkningsarbeidet knyttet til fysisk aktivitet
- understøtte deltakelse og påvirkning i kommunene gjennom idrettsrådene

¹ Hvorvidt man skal etablere et eget utvalg eller legge temaet inn i et eksisterende utvalg kan diskuteres. Målet er en bredere saksforberedelse for idrettspolitisk behandling både i særforbund, idrettskretser og for idrettsstyret

2. *Å påvirke til at skoleverket får en daglig time fysisk aktivitet ledet av kompetent personale gjennom å:*

- diskutere i relevante fora hvordan idretten kan organisere seg og arbeide for å oppnå målet
- delta aktivt i gruppen av andre organisasjoner som jobber mot samme mål
- følge opp politikere på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå
- skape allianser med andre naturlige samarbeidspartnere innen frivillig sektor - særlig på utdanningssiden
- etablere samarbeid med utdannings- og forskningsinstitusjoner
- presentere eksempler på organiseringsformer som virker som mal for innføringen

Innsatsområde 2

Flere i aktivitet innenfor norsk idrett

Å arbeide for at flere blir medlemmer i norsk idrett er en selvsagt oppgave. Å få flere i aktivitet innebærer først og fremst tiltak overfor målgrupper som idretten i dag ikke når fram til eller mister. Ved at flere fortsetter med idrett eller at flere forblir aktive, vil «folkehelsebidraget» fra idretten bli enda større enn det er i dag.

Det kreves særskilte virkemidler for å nå dem som i dag ikke «naturlig» blir en del av idrettsbevegelsen. Dette innebærer å foreslå virkemidler som er annerledes enn dagens, samt å løfte fram erfaringer fra enkelte deler av idretten til hele idrettsbevegelsen.

Utfordringen ved at flere ungdommer og voksne velger å trene utenom idrettslagene må møtes aktivt og tydelig. Idrettens tilbud til ungdom og voksne må fremstå som et attraktivt alternativ. Målet må være at idrettslagene evner å tilby et bredere og bedre tilbud til de gruppene som i dag har valgt seg helt bort eller aldri har funnet veien til idrettslagene.

Mål:

1. *Å synliggjøre og implementere felles satsing på ungdom gjennom å:*

- beskrive, konkretisere og operasjonalisere de forskjellige elementene i Ungdomsløftet i hele organisasjonen
- beskrive idrettsskole for ungdom spesielt som et tverridrettslig tilbud gjennom fleridrettslagene

2. *Å etablere nye tiltak for unge voksne i idrettslagene gjennom å:*

- involvere Studentidrettsforbundet i kartlegging, tilrettelegging og implementering
- beskrive mulige modeller for idrettstilbud eller trening i regi av idrettslagene som omfatter unge voksne som i dag ikke trener i idrettslagsregi

3. *Å etablere tilbud til voksne som ønsker å drive idrett i regi av idrettslag ved å:*

- sette av ressurser i NIF som sammen med særforbundene, skal planlegge, beskrive, skape eierskap og gjennomføre tiltak for å til en ny satsing på voksne²

² Hvorvidt man skal etablere et eget utvalg eller legge temaet inn i et eksisterende utvalg kan diskuteres. Målet er en bredere forankring og en muliggjøring av felles initiativer overfor voksne

- beskrive og synliggjøre modeller for mosjon i regi av idretten som kan gjøres allmenngyldige, for eksempel - uten å ekskludere andre:
 - Tur-orientering, Golf grønn glede, Svøm langt, trimgrupper, foreldretraining, Friskis&Svettis-grupper i fleridrettslag
- understøtte særforbund som lager tiltak øremerket for voksne i idrettslaget
- synliggjøre og understøtte Bedriftsidrettsforbundets aktivitetstilbud, bla Sykle til jobben
- sikre samarbeid mellom særforbund om gode virkemidler overfor arbeidslivet
- samarbeide med partene i næringslivet om økt satsing på idrett og fysisk aktivitet i tilknytning til arbeidsplassen
- utrede og iverksette "Foreningsfitness" (treningssentervirksomhet) i regi av idrettslag

Innsatsområde 3

Idretten som tjenesteleverandør?

Når det finnes vilje og evne i idretten til å spille en rolle utover det å tilby idrett.

Dette innsatsområdet forsøker å beskrive tiltak rettet mot målgrupper som ønsker seg idrett eller fysisk aktivitet. Målet er å tilby aktivitet for nye målgrupper. Et eventuelt medlemskap kan være effekten av tiltaket, men er ikke nødvendigvis et eget mål. Det er økt fysisk aktivitet i samfunnet som er målet. Svært ofte innebærer tiltakene å bruke idretten som virkemiddel for å få til «merverdi» for enkeltmennesker, grupper eller hele lokalsamfunn.

For at idretten skal jobbe med tiltak innenfor dette innsatsområdet må noen være villige til å ta det i bruk - og betale for det.

Disse initiativene er et udelt gode for dem som drar nytte av dem, for samfunnet som helhet, og også for de organisasjonsledd som evner å gi disse tilbudene for å styrke sin egen virksomhet, uten at det går utover primæroppgavene i vid forstand.

Samtidig vil konsepter og tiltak som er bærekraftige og som gir resultater bli enda bedre om de kan gjennomføres over hele landet. Målet må derfor være å spre tiltak som gir resultater, dele innhold og erfaringer, og å forsøke å «samkjøre» nesten identiske tiltak til idrettens felles tiltak mot identifiserte målgrupper.

Noen tiltak må nødvendigvis være helt særforbundsspesifikke.

Mål:

1. *Å arbeide for at idrettslag som ønsker det, skal kunne bli positive aktører til mer fysisk aktivitet i lokalsamfunnet gjennom å:*
 - beskrive og tilgjengeliggjøre positive resultater av eksisterende samarbeidstiltak mellom det offentlige og idrettslag
 - beskrive idrettskretser og idrettsråds muligheter for å tilrettelegge og understøtte idrettslagenes tilbud om fysisk aktivitet
 - beskrive programmer eller prosjekter i regi av særforbund som kan være mal for andre, og gjerne gjennomføres i idrettslag eller i regi av idrettslag
 - Eksempler kan være svømme- eller skiundervisning, sikkerhetskurs i flere idretter

- beskrive ønskelige relasjoner mellom idrettslag, idrettsråd og kommune³

2. *Å arbeide for at idrettslag kan være positive bidragsyttere inn i skolehverdagen gjennom å:*

- sikre at alle samarbeidsrelasjoner mellom idrettslag og skole forankres i en avtale mellom skole, idrettslag og kommune
- påvirke til at alle samarbeidstiltak mellom idrettslag og skole skal være etterspurt av skolen, skal nå alle og være gratis for deltakerne
- beskrive positive samarbeidstiltak mellom idrettslag og skole som kan tjene som eksempler eller maler for tilsvarende samarbeid over hele landet
- tilgjengeliggjøre forskning om samarbeidsrelasjoner mellom idrett og skole til idrettsorganisasjonen og til det offentlige

3. *Å arbeide for at lavterskeltilbud blir landsomfattende gjennom å:*

- Beskrive og tilgjengeliggjøre tiltaket
- Sikre nødvendig kompetanseoverføring til oppstart av eksisterende, fungerende prosjekter i nye regioner
- Nedsette administrativ arbeidsgruppe fra særforbund, idrettskretser, idrettsråd og NIF som skal samordne tilnærmet like prosjekter både innholdsmessig og organisatorisk:⁴

Eksempler på målgrupper som idretten ønsker å utvikle konsepter⁵ for, i samarbeid/finansiert av kommuner er:

- arbeid rettet mot trygdede
- arbeid rettet mot eldre
- arbeid overfor mennesker med funksjonsnedsettelse utover idrettslagenes ordinære tilbud
- inkluderings- og integreringstilbud overfor målgrupper som ikke naturlig blir medlemmer av idrettslag
- idrettslagenes tilbud overfor skoleverket på forskjellige alderstrinn
- arbeid for egenorganisert idrett
- mosjonstiltak rettet mot hele befolkningen

³ Alle de ovennevnte beskrivelsene må gjøres tilgjengelige for det offentlige, med idretten som avsender

⁴ Hvorvidt man skal etablere et eget utvalg eller legge temaet inn i et eksisterende utvalg kan diskuteres. Målet er at de som jobber med mosjon skal kunne trekke veksler på hverandre, og styrke fellestiltak som har vist seg å være bærekraftige

⁵ Verktøykasse er under utvikling